

600 let od smrti husitských bojovníků v Chotěboři a na dalších místech

- přípravné poznámky

Myšlenky k modlitbě

Před Boží milosrdnou tvář předkládáme oběti lidského násilí a válek.

Do modliteb zahrnujeme ty, kteří trpěli a byli vydáni na smrt kvůli své víře a svému náboženskému přesvědčení, kterého se nezřekli, ale statečně si za ním stáli.

Jmenovitě připomínáme Jana Husa a také husitské vyznavače a bojovníky, kteří zahynuli před 600 lety v Chotěboři a na dalších místech naší vlasti.

Kristova spravedlnost a milost ať je trvalou nadějí pro všechny, kteří odešli z tohoto světa násilnou smrtí.

Modlíme se za mír ve světě a pokoj v lidských srdcích; za smíření a překonávání nenávisti mezi lidmi a projevů zla, příkoří a nespravedlnosti kdekoli ve světě i dnes.

Prosíme za schopnost dodržovat závazky a dohody, vyvarovat se nečestného a úkladného jednání a místo hněvu a pomsty v síle Ducha Kristova prokazovat druhým dobro a milosrdenství.

Temné stíny krutosti válek v dějinách a době husitské

Na rok 2021 připadá výročí okázale kruté popravy na Staroměstském náměstí v Praze. Hromadné nemilosrdné usmrcování spojené s krutostí se vyskytovalo během lidských dějin v čase válek. V Evropě tomu bylo na počátku novověku v čase třicetileté války, a také již ve válkách husitských náležejících do středověku.

Husitům se vytýká násilí a krutost. Husité však válku nevyvolali, ale dožadovali se zprvu mírovou cestou náboženské svobody. To však nebylo ze strany tehdejší středověké církve umožněno, nýbrž husité byli pro své náboženské přesvědčení vystaveni jako církví označení kacíři útisku a násilí, jak to vyjadřuje husitský kněz a teolog Martin Lupáč ve svém obranném spise: „... protivníci pravdy žádného místa ke slyšení nepůjčivše, počali pokojným Čechům náramně veliké nátisky činiti, pálením, mordováním, do šachet zaživa metáním, topením, u vězení mořením, a jinými divnými smrtmi a násilím...“ Válka přinesla s sebou krutost a násilí, kdy lidský život protivníků ztrácel svoji cenu. Tyto jevy byly ve

válečné době na obou stranách. Prof. Petr Čornej ve své knize o Janu Žižkovi říká, že „v drsné praxi, zacílené proti ideovým odpůrcům, si obě zneprátelené strany skutečně neměly co vyčítat“. Zvláště událost v Chotěboři v únoru roku 1421 dokládá krutost, kdy se oběťmi stali husité, respektive táboři. Určitou odvetou bylo později dobytí města Chomutova husity. Podle prof. Františka Šmahela Chomutovský masakr patří k nejtemnějším událostem celých husitských válek, kdy „táboři, jako by chtěli pomstít své pobité bratry z Přelouče, z Chotěboře a jiných míst“. Nutno podotknout, že masakry obyvatelstva v případě dobytí města, jako například pobití a upálení v Přelouči nebo Chotěboři byly spíše výjimečné, jak uvádí historik Martin Musílek ve stati v publikaci „Husitské století“.

Přesto Staré letopisy české podávají četné zprávy o upalování těch, kteří byli v boji poraženi a patřili k nepřátelské straně. Událost v Chotěboři je zde podrobněji popsána tak, že Jan Opočenský tábory vylákal ven z města a slíbil jim na svou víru a čest, že je zachová při životě. Ve skutečnosti byli nahnáni do tří stodol a upálení. Vyskytuje se zde údaj o sedmi stech obětí z řad husitů a životy čtyřiceti dalších byly ukončeny v Horkách u Čáslavi. Podle svědectví Kroniky Vavřince z Březové bylo zabito více než tisíc mužů a Petr Hromada a dva kněží byli následně upálení na náměstí v Chrudimi.

Jan Hus a mučedníci v utrakvismu

Na desce památníku v Chotěboři je událost dávána do souvislosti s událostí upálení Mistra Jana Husa v Kostnici v roce 1415. Hus zemřel smrtí upálením jako církví odsouzený kacíř. Od 13. století byl zaveden pro zatvrzelé kacíře trest smrti upálením. Hrozná smrt byla spojena se symbolickým významem, že touto popravou církev neprolévá krev. Kazatel a teolog Mistr Jakoubek ze Stříbra církví označené kacíře Jana Husa a Mistra Jeronýma Pražského nazval „blahoslavenými mučedníky“. V husitství se projevoval v návaznosti na starokřesťanskou i středověkou liturgickou praxi kult mučedníků, těch, kteří zemřeli násilnou smrtí pro svoji víru, zvláště pro Kristův zákon a pro zastávání kalicha – přijímání pod obojí. Jejich památka byla uchovávána v bohoslužebných shromážděních a kázáních, doložena v liturgických textech i na konkrétních místech.

K prvním mučedníkům Martinovi, Janovi a Staškovi z roku 1412 přibyli dva husité upálení počátkem června 1415 v Olomouci. Papež Martin V. vydal dvě buly proti husitskému kacířství 22. února 1418 a vyzýval ke stíhání kacířů inkvizicí. V období let 1419-1420 probíhaly „hony na kacíře“. V roce 1420 byli uvrženi do kutnohorských dolů „kutnohorští mučedníci“ a „litoměřičtí mučedníci“ byli utopeni v Labi, jak o tom zachycuje zprávu i Jan Amos Komenský ve svém spise „Historie o těžkých protivenstvích církve české“. V tomto spise jsou patrné Komenského sympatie k táborům (Táborským), neboť Jednota bratrská myšlenkově navazovala na biblicky důsledné učení táborů s tím, že inspirována Petrem Chelčickým odmítala užití násilí.

Násilí z náboženských motivů a norma Ježíšova evangelia

Násilí z náboženských důvodů (motivů) je proti duchu Krista a jeho evangelia. Ze svědectví evangelií zřetelně poznáváme, že Ježíš odmítá fyzický boj pro věc evangelia a prosazování Božího království: „Vrať svůj meč na jeho místo; všichni, kdo se chápou meče, mečem zajdou“ (Mt 26,52; srov. J 18,36). Odmítá i „zázračné potrestání nepřátel“ v podobě „ohně z nebe“. Když nebyl Ježíš přijat v Samaří, tak jeho učedníci Jakub a Jan řekli: „Pane, máme přivolat oheň s nebe, aby je zahubil, jako to učinil Eliáš?“ On je za to pokáral: „Nevíte, jakého jste ducha. Syn člověka nepřišel lidi zahubit, ale zachránit“ (L 9,54-56, srov. Mt 26,53). Kontrastním textem je: „Nemyslete si, že jsem přišel na zem uvést pokoj; nepřišel jsem uvést pokoj, ale meč“ (Mt 10,34). Podle některých vykladačů Bible to však znamená, že Ježíšovo učení přináší znepokojení a proti učedníkům bude užit meč, nikoli však pokyn, že oni se mají vyzbrojovat. Ježíšovo poselství je evangelium pokoje (Ef 6,15).

Dne 19. 1. 2021

T. Butta